

ՔԱՐՈՋ ՎԱՍՆ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆԻ ՔԱՀԱՆԱՅԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Նօրին Սիմէօն վարդապետի քարոզ վասն եկեղեցականի քահանայապետութեան մերոյ. արտահանեալ ի սրբոյն Դիոնեսիոսէ եւ յայլոց յԱստուածայնոց գրանց. ի Բանն սրբոյն Պօղոսի, թէ՛ մի ի միջնորդն Աստուծոյ եւ մարդկան, մարդն Յիսուս Քրիստոս.

Արդ՝ ըստ սրբազանից վարդապետաց եւ ըստ բնազննին փիլիսոփայից վճռահատութեանն կարգ աշխարհիս պահանջէ, զի ամենայն չար եւ ապականութիւն ունիցին ինքեանց զբարի եւ զվերանորոգիչ ներհակ իմն, որովք չարացեալքն վերսինբարիացեն, եւ ապականացեալքն նորոգեսցին, եւ անկարգացեալքն անդրէն կարգաւորեսցին, եւ այլն: Ջոր օրինակ՝ մահ հասարակական ասի չար եւ ապականութիւն աշխարհի, զի փոխարկումն էից ի յէութենէ եւ ի գոլոյն ի յոչ էութիւն եւ յոչ գոլ, ասի չար էից. զի գրկելով զնոսա ի գոլոյն, բաժանեալ քակտէ զնոսա ի բաղկացութենէ եւ ապականէ: Իսկ եթէ այս չար եւ ապականութիւնս, որ է մահն հասարակ կենսունակաց չունիցէր ինքեան զներհակ իմն բար, որ նորոգիցէր զապականեցեալսն եւ լցուցանիցէր զտեղիպակասելոցն, աշխարս ոչ կարէր յարատեւիլ եւ մնայ ի կայի: Ջի մահն սպառելով զկենսունակսն եւ զլոյս սպառէր եւ անշէնս առնէր: Վասն որոյ այսմ չարի նախախնամութեամբն արարչագործին գտանեցաւ ներհակ բարի իմն, որ վերստին բարիացուցանելով եւ նորոգելով զապականեալսն ի մահուան, պահիցէր զաշխարհս ի մահուն, պահիցէր զաշխարհս յարատեւութեան եւ ի կայի: Այս բարի ներհակս է ծնունդն կենդանեաց, որ միշտ միաւորելով եւ բաղկացուցանելով զգուն էից՝ բարիացուցանելով նորոգէ եւ լցուցանէ զպակասութիւն ապականելոցն. զի որպէս քակտումն եւ բաժանումն մահուան չար է աշխարհի, եւ ապականութիւն, նոյնպէս միաւորութիւն եւ բաղկացուցումն ծննդեան բարի է աշխարհի եւ նորոգութիւն: Սապէս իմն եւ զմահն բարի եւ զծնունդն չար աշխարհիս. զի եթէ մահն ոչ թէթեւացուցանիցէր զաշխարհիս, ծնունդն լցուցանելով՝ զանկարգութիւն իմն բերէր աշխարհիս: Քանզի ըստ Արիստոտելի՝ միմն լցուցանելով եւ միւսն թէթեւացուցանելով ի հաստատակցութեան պահեն զաշխարհս: Ըստ այնմ իմա՛ եւ զձմեռն եւ զամառն, զտիւն եւ զգիշերն, զցրտութիւնն եւ զջերմութիւնն եւ զչորութիւնն, յորոց միոյն յաճախանալն ի թէթեւացուցանել եւ յապականել, պատահի միւսն ներհակաբար ի նորոգել եւ ի լցուցանել, եւ հակադարձաբար, որպէս եւ ի սկզբանն գրաւիլն նախնոյն Ադամայ մահու, անդէն գտանեցաւ ներհակն բարի ծնունդն Կապէնի. եւ ի սպանիլն Աբելի, ծնունդն Սեթայ ի նորոգումն ապականելոցն: Վասն այսորիկ եւ Ադամ ի գտանիլն զբարի ներհակս զայս՝ ուրախացաւ՝ ասելով. ստացայ մարդ Աստուծով փոխանակ իմ եւ Աբելի: Սապէս եւ վասն ծմռան եւ ամռան ասէ Դաւիթ, դնէ զծիւն, արկանէ զառն, եւ առաջի ցրտոյ նորա ո՞ կարէ կեալ: Եւ վերաբերէ զներհակն ասելով, թէ՛ առաքէ զբան իւր եւ հալէ զնոսա. ջնջեսցին հողմք եւ զնասցեն ջուրք: Եւ ըստ Սողոմոնի, թէ՛ Արի հիւսիս, եւ եկ հարեաւ, ջնջեաւ ի պարտէզ իմ, եւ այլն: Եւ վասն աւուր եւ զիշերոյ ասէ Դաւիթ, արարեր զխաւար, եւ եղև զիշեր, ի նմա զնան ամենայն գազանք անտառի, գոլով ի մարդոյ եւ ի նորին գործոյ զրկեցեալ. եւ ապա թէ՛ ի ծագիլն արեւու ժողովին եւ ի մօրիս իւրեանց դադարին. ելանէ մարդ ի գործ իւր ի շինութիւն աշխարհի, եւ այլն: (Եթէ կամիս, զյատկութիւն ամռան եւ ծմռան, աւուր եւ զիշերոյ ասա. տես ի վեցօրեայսն, եւ ի մեկնիչն տօմարի): Եւ այսպէս միայն չարութեանն յաղթելով միայն, թէթեւացուցանելով եւ լցուցանելով, ապականելով չարութեամբ եւ նորոգելով բարութեամբ, յամենայն յուրեք չարութեանն ներհակ գտանելով բարութեանն, մնաց աշխարհս ի սերտութեան, ի կարգի եւ ի հաստատակցութեան: Վասն այսորիկ ասացին, թէ՛ կարգ աշխարհիս պահանջէ, զի ամենայն չար եւ ապականութիւն, եւ այլն: Արդ՝ եթէ այս մարմնաւոր եւ անցաւոր աշխարհս զայսպիսի օգտակար եւ բարեհարմար կարգ պահանջելով ընկալայ ի բարեարար Արարչագործէն Աստուծոյ առ ի մնալ կայուն, յարատեւ եւ կարեւոր, ո՞ր չափ եւս առաւել պահանջիցէ զայս կարգ հոգեւոր եւ անվախճան աշխարհն եւ երկիրն կենդանեաց ի լրումն եւ ի շինութեան իւրում յաւիտենականի տեւողութեանն: Եւ այն բարեարար Աստուածն, որ զայն պահպանողական կարգն պարգեւեաց այս երկրիս մահկանացուաց, որ առ ժամանակեայ է, զի՞արդ ոչ պարգեւեացէ այնմերկրին կենդանեաց, որ յաւիտենական է: Այո՛, այո՛, տացէ արդարեւ եւ ոչ խնայէ. զի արարչինյատկութիւն է խնամ տանիլ արարածոց իւրոց: Այլ արդ՝ հոգեւոր եւ անվախճան աշխարհն է երկինն վերին, որ կենդանեաց եւ անմահացելոց սրբոց է բնակարան, եւ քաղաք կենդանւոյ ըստ Պօղոսի. զորոյ օրինակն ունիմք յերկրի գտուրբ եկեղեցի, որ յերկիրս իբր երկին է հաստատեցցեալ, յորում հոգեւորապէս սնանիմք եւ կամք, մինչ դեռ եմք ի մարմնի, եւ յետ ելման մերոյ ի մարմնոյս, վերայիմցեմք ի վերին եւ ի ճշմարիտն երկին, ըստ Պօղոսի, թէ քանզի գիտեմք, եթէ երկրաւոր տաճար շինուածոյս մերոյս քակտեցի զի յԱստուծոյ շինուած ունիմք տաճար առանց ձեռագործի, եւ այլն: Սակայն այսմ հոգեւորի աշխարհիս եկեղեցւոյ զինչ չարն եւ ապականութիւնն, եթէ ոչ մեղքն, զոր օտարութիւն կոչէ սուրբն Դիոնիսիոս, քանզի մեղքն մահ հոգւոյ, մեռուցանելով զնա՝ ապականէ եւ բաժանէ յԱստուծոյ ի ճիշտ գոլոյն եւ այսպէս յօտարացուցանելով եւ բաժանելով յԱստուծոյ, խափանէ եւ պակասեցուցանէ զշինութիւն եւ զբնակիչս քաղաքին Աստուծոյ երկրին

կենդանեաց, զի մեղօք մեռեալքն մերժին եւ պակասին յեկեղցւոյ եւ յերկնայնոյ գաւառէն: Ուրեմն հոգեւոր աշխարհն այն, եւ օրինակն նորին սուրբ եկեղեցիս պահանջին, զի այս չար եւ ապականութիւնս, որ է մեղքն, ունիցի ինքեան զբարի ներհակ իմն, որով վերստին բարիացին եւ նորոգեսցին ապականեցեալքն ի մեղաց, եւ լցուցին զպակասութիւնս ապականելոցն. որովք մնայցէ ի յարարկութեան եւ իշխանութեան: Վասն այսորիկ եւ Տէրն հաւատոյ աշխարաց, նոյն բարեխնամօղն Աստուած եւ այժմ հոգեւոր աշխարհիս ապականութեանն զբարի ներհակ իմն, այսինքն զքահանայապետականն կարգ, յորմէ արտաբղխէին եօթնեքկին սրբազան խորհուրդքն եկեղեցւոյ, որք եւ արդարեւ վերածնիչք, բարիացուցիչք եւ նորոգիչք չարացելիցն եւ ապականեցելոյն ի մեղաց. որք վերանորոգելով եւ ի կարգի պահելով լրացուցանեն եւ իշխանութեան պահեն զսուրբ եկեղեցիս եւ զերկինն վերին հոգեւորապէս:

Եւ այսմ զարմանալոյ եւ բարիացուցչի եղանակիս միջնորդն եւ տնօրինօղն ո՞վ իցէ, եթէ ոչ զազաթն ամենից քահանայապետութեանց եւ հեղինակն բնաւից կատարողապետն երկնայնոց եւ երկրայնոց Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, որ տալով զանձն փրկունս ընդ ամենեցուն, քակեաց զմիջնորդումն խռովութեան, եւ իբրեւ զհաշտարար միջնորդ եւ քահանայապետ՝ միաբանեցոյց զերկնայինսն եւ զերկրայինս ի փառաբանութիւն մերոյն Աստուծոյ եւ ի զմայլումն յաւիտենականի վայելչութեանն: Եւ զայս ոչ ոք կարէր առնել բաց ի միոյն Յիսուսէ Քրիստոսէ, վասն այնորիկ ասաց, թէ՛ մի է միջնորդն Աստուծոյ: Այս է գիրն կնքեալ, որ միայն ի գառնանէն Յիսուսէ եղեւ բացեալ ըստ տեսլեանն Յօհաննու: Արդ՝ որովհետեւ եւ բան մեր ի քահանայապետութենէս մեր խոստացաւ ճառել, վասն որոյ թողեալ զերկրաբանութիւնսն բուռն հարցուք զսմանէ ըստ կարողութեան մերում: Եւ զի յատուկ է վարդապետաց, զչորեսին եղանակաւ զայսոսիկ ի կիր արկանել ի յամենայն բանախօսութիւնս, այսինքն՝ զսահմանումն, զբաժանումն, զապացուցումն եւ զվերլուծումն, վասն որոյ եւ մեզ հարկաւոր է զայսոսիկ ի գործ ածել ի վերայ յառաջադրելոյս մերոյ իրողութեան: Քանզի սահմանն ծանուցանէ զբնութիւն եւ զզինչ գոլն իրի եւ իրողութեան: Բաժանումն յայտնէ զորպիսութիւն եւ զքանհօնութիւն նշանակութեան: Ապացուցումն զնոյնն բացերեւական բանիւ հաւաստէ եւ յանդիման կացուցանէ: Իսկ վերլուծումն զնոյն իրն ի յայնս լուծել բաժանէ, յորոց բաղկացեալ է: Ջորս յիրաքանչիւրումն տեղուջ տեսցուք, եթէ տէր առաջնորդեսցէ բանիս մերում:

Ուրեմն նախապէս սահմանելով զքահանայապետութիւնս, տեսցուք, թէ զի՞նչ իցէ. եւ ապա թէ քանի՞ եղանակաւ ասի. եւ ապա ընթանալով ի յոճ բանիս՝ տեսցուք, թէ զի՞նչ իցէ դիւրումն եւ օգտութիւն քահանայապետութեանս մերոյ: Արդ՝ ըստ սրբազանից վարդապետաց՝ քահանայապետութիւնն է հոգաբարձութիւն կարգաց եկեղեցւոյ. որ զեկեղեցականս միահամուռ, թէ զմատակարարսն եւ թէ զմատակարարելիսն յինքեան պարունակեալ նշանակէ: Իսկ ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի, քահանայապետութիւնն է կարգ եւ սահման ամենայն սրբազանից եւ որոց ընդ նոքօք եւ միահամուռ լրումն ամենայնի: Արդ՝ կարգ ասէ ամենայն սրբազանից, այսինքն՝ բնաւից եկեղեցականաց. վասն զի ի յամենայն սրբազանն, որք ընդ քահանայապետութեամբն շարադասին, գոյ կարդ եւ դասաւորութիւն, որով յիրաքանչիւրքն եկեղեցականաց՝ ըստ կարգի, ըստ ներգործութեան եւ ըստ աստիճանի իւրեանց յառաջածեն եւ կատարեն զաւանդեալն ինքեանց զգործն: Քանզի ոմն գոլով քահանայապետ եւ կատարողապետ ամենայնի, յառաջ ածէ եւ բաշխէ զշնորհս զանազանս, եւ ներգործութիւնս աստուածացուցիչս նախապէս ի յերկրորդս ի մերձաւորս իւր եւ ապա ի ձեռն նոցա ի ստորադրեցեալսն նոցունց. նոյնպէս եւ նոքա բաշխեն ի մերձաւորս, եւ մինչեւ ցիւսկ յետինս. եւ այսպէս բարւոք եւ սրբազան կարգաւ ամենայնքն լուսաւիայլեալք բարետեսակք եւ աստուածատեսակք լեալք՝ հաղորդին եւ միաւորին ընդ ծայրագունի զազաթանն, որ է քահանայապետն: Բայց ոչ ամենայնքն միապէս հաղորդին ծայրագունին. քանզի ըստ մեծին Դիոնէսիոսի եւ ըստ Պրոկղի, որ յաւետն հպագոյն է ծայրագունին, յաւետն հաղորդի. եւ որք նուաստք եւ յետինք են, նուազ հաղորդին. զի հպագոյնքն անմիջապէս հաղորդին ծայրագունին, որպէս ի յերկնայինս, աթոռք, քերօբէք, եւ սերօբէք, արք միադաս եւ կարգ գոլով՝ անմիջապէս հաղորդին Աստուածութեանն: Իսկ այլք ստորադրեցեալքն նուազ քան զսոսա ի ի ձեռն սոցա հաղորդին նոյնոյ Աստուծոյ: Ըստ այնմ իմա եւ զմերս եկեղեցականս: Քանզի եպիսկոպոսքն անմիջապէս եւ յաւետապէս հաղորդին ի քահանայապետին Յիսուսի զլիսոյն եկեղեցւոյ, եւ կամ նորին փոխանորդին, որ է սրբազնակատար կաթողիկոսն: Իսկ այլք քահանայք եւ պաշտօնեայք նուազապէս եւ ի ձեռն եպիսկոպոսաց հաղորդին: Ըստ այնմ եւ զայլսն կարգաւ իմա: Այլեւ՝ ոմանք մաքրիչք, ոմանք լուսաւորիչք եւ ոմանք կատարելագործիչք, չորս յիրաքանչիւր տեղուջն տեսցուք: Իսկ զոր ասէ՝ սահմանաւ ամենայն սրբազանից եւ որոց ընդ նոքօք, իբր թէ՛ քահանայապետութիւնն, որպէս զսահման լրումն, կատարումն եւ պարունակումն ամենայնից սրբազանից. զի մեծս Դիոնէսիոս զեկեղեցականս ամենայն սրբազան կոչէ, այսինքն, թէ մատակարարքն եւ վերակացուքն խորհրդոց, եւ թէ՛ որք ընդ նոքօք են, որք են խորհրդականքն, զարդեն, երեւելի երազքն, ասացեալքն, լսեցեալքն, եւ ներգործեալքն ի սոցունց սակս խորհրդոցն եկեղեցւոյ, բովանդակքն ամենայնքն պարունակեալք եւ ներփակեցեալք են ի ներքոյ քահանայապետութեան անուանն. որպէս սահմանելի իրն ի ներքոյ սահմանին պարունակի. վասն որոյ ամենայնի միահամուռ լրումն կոչէ: Քանյի որպէս սահմանն պարունակօղ եւ լրումն է

ամենայնից բաղկացականացն բնութեան սահմանելոյ իրին, որոյ արտաքոյ զոչինչ ունի սահմանելի իրն, նոյնպէս եւ քահանայապետութիւնն ամենայնից սրբազանից պարունակող եւ լրումն է. որովք եւ ի ձեռն որոց լրացեալ քահանայապետն ասի քահանայապետ եւ կատարողապետ: Վասն որոյ որպէս մինչ ասեմք քահանայապետութիւն, նշանակեմք զմիահամուռ սրբազանսն, նոյնպէս եւ յորժամ ասեմք քահանայապետ, նշանակեմք զաստուածացեալ եւ զժայրագոյն զագաթն, յորմէ յառաջնոյ եւ կատարի քահանայապետտութիւնն: Քանզի քահանայապետն քահանայապետութեամբն է քահանայապետ, եւ քահանայապետութիւնն քահանայապետտութիւն է կատարեալ եւ ճանաչեցեալ: Վասն որոյ ասաց սուրբն Դիոնիսիոս, թէ՛ քահանայապետութիւնն է կարգ եւ սահման, եւ այլն:

Եկեսցուք այսուհետեւ եւ բաժանեսցուք զսա, եւ տեսցուք, թէ քանի՞ եղանակաւ ասի, եւ կամ ի քանի՞ բաժանի քահանայապետութիւնս: Արդ՝ ընդ սրբոյն Դիոնիսիոսի եւ ըստ այլոց սրբազանից վարդապետաց՝ բաժանի քահանայապետութիւնս ի յերիս, այսինքն՝ յառաջինն, յերկրորդն եւ յերրորդն: Առաջինն է զերամբարձեալ, քան զերկինս, անհմանալի եւ աստուածապատկան. երկրորդն է ի յերկինս՝ իմանալի եւ հրեշտակական , եւ երրորդն է ի յերկրի՝ յերեւելի եւ մարդկային: Ջորս հարկաւորէ մեզ այժմ հաւաստել ապացուցական բանիւք, եւ յատկացուցանել զիրաքանչիւրս, թէ՛ զի՞արդ եւ որպիսի՞ իցեն: Վասն առաջնոյն, զոր անհմանալի եւ աստուածապատկան կոչեցաք, ասէսուրբն Դիոնիսիոս: Իսկ Աստուածաշունչն քահանայապետութիւն՝ պարզ՝ բարի եւ կատարողապետական, եւ անխառն բոլորովին յամենայն յաննմանութենէ: Երանելիս Դիոնիսիոս զայսոսիկ իբր սահման եւ յատկութիւն տաց առաջնոյ եւ Աստուածապատկանի քահանայապետութեանն, զի բաժանեսցէ՛յերկրորդէն եւ յերրորդէն: Քանզի ասացեալ բառիդ, այսինքն՝ պարզ, բարի եւ այլքն, միայն Աստուծոյ պականին սեփականապէս եւ վայելչաբար: Ջի իսկապէս Աստուած միայն է պարզ եւ բարի, անխառն յամենայն բաղադրութեանց եւ ամենայնի կատարելապէս: (Եթէ կամիս, ասա զբարի եւ զպարզ գոլոյն Աստուծոյ, որքան կամիս. զայսոսիկ գիտ յաճախ ի յԱլպերթն, ի Պրոկոզն, ի Դիոնիսիոսն եւ յայլ բազումս): Արդ՝ մեծս Դիոնիսիոս: Մինչ ասաց զԱստուծոյ պարզ եւ անխառն յամենայն յօտարութենէ յէիցս, թուղթ թէ գոլով անխառն ամենեսին, իսպառ օտար է հեռացեալ մնայն ի յարարածոց, եւ ոչ զոք հաղորդէ ինքեանց, վասն որոյ ի վերայ բերեալ խառնէ ի բանս իւր՝ ասելով, թէ բարի եւ կատարողապէս, այսինքն՝ զի թէպէտ ըստ այնմ, որ ինքն անկարօտելով ոչ հաղորդի եւ ոչ ցանկանայ, եւ ոչ բաղադրի ընդ այլում, զի իցէ. ասի պարզ եւ անխառն յամենայնէ. (քանզի ինքն ինքեան է բաւական, անբովանդակելի զօրութիւն եւ անխառն բնութիւն), սակայն ըստ այնմ, որ է պատճառ ծնողն յառաջածօղ ամենայնից, եւ բարիացուցանօղ, ասի բարի եւ կատարողապէս. քանզի ըստ հասարակաց վճռոց, յատուրկ բարւոյն հաղորդել զինքն այլոց. վասն որոյ եւ Ամստուած գոլով ժայրագոյն բարի, յառաջածէ զբարերարականն ճառագայթս յամենայն էսս եւ հաղորդեցուցանէ զամենայնսն իւրում բարութեան որով ամենայնքն կոչեն էակք եւ բփարիք եւ ինքն դարձեալ էակք եւ բարիք եւ ինքն դարձեալ մնալով ըստ ժայրագունի պարզութեանն, ասի անխառն յամենայնէ. ըստ Պրոկի՝ թէ՛ նախկին բարին հեզու զզօրութիւն իւր յանգօր յարարածս, եւ ինքն գոլով հզօր զօրութեամբ յանզօրութենէ արարածոյս ոչ խափանի, այսինքն՝ ոչ հաղորդի տկարութեան արարածոյս, թէպէտ ինքն հաղորդէ զնոսա իւրում զօրութեան: Արդ՝ այսոքիկ իբր յատկութիւնք էին անհմանալոյ եւ Աստուածապատկանի քահանայապետութեան, զորս սուրբն Դիոնիսիոս ասաց. այսինքն՝ պարզ , եւ անխառն յամենայն յօտարութիւնէ էիցս, եւ բարի եւ կատարողապէս: Ուրեմն վերջացի բան մեր որքան առ այս, զի անհնար է յեղականացս յանմատչելի եւ յանասանելի խորանն մատչիլ, եւ իսկապէս մտօք վերահասու լինիլ անըմբռնելի խորոցն, Աստուծոյ, զի փառաւորեալ ամենասուրբ երրորդութիւնն քահանայապետութիւն ինքեան միայն է գիտելի եւ հասանելի ըստ սրբազանից վարդապետաց: Կալ օրինակ քեզ զսէրովբէսն, որք անմիջապէս մերձին յԱստուածայինն լուսափայլութիւն, ոչ կարեն հասու լինիլ խորոցն Աստուծոյ, որպէս յայտնեն զոչ գիտելն իւրեանց ծածկելովն զերեսս եւ զորս թեւօք, իբր բարձրութեան եւ խորութեանն Աստուծոյ անտեղեակ գոլ զինքեանս նշանակել ըստ սրբոյն Դիոնիսիոսի: Ապա զի՞արդ կարէ մարդ երկրածին մեղօք շաղախեալ Աստուածայնոյ որպիսութեանն վերահասու լինիլ: Առ այս եւ հիացեալ Պողոսի, ասէր. ո՞վ խորք մեծութեան, եւ այլն: Լսելով ուրեմն աստանօր բաւական համարեսցուք զայսքանս, որք վասն անհմանալոյ եւ անհասանելոյ քահանայապետութեանն : Այսուհետեւ տեսցուք զհրեշտակականն եւ զմարդկայինն, որոց յաղագս է յառաջադրութիւն բանիս մերոյ: Բայց յայտ իսկ է Աստուածազնից հարց եւ եղբարցդ իմոց, զի վասն յառաջակայի առարկութեանս մերոյ՝ զիրք սուրբ ոչ յիշեն յաճախապէս, այլ միայն սուրբն Դիոնիսիոս: Ուսեալ ի սրբոյն Պողոսէ վարդապետէն իւրմէ (որ յափշտակեալն յերկինս ուսաւ յԱստուծոյ) աւանդեաց եւ զմեզ գեղեցիկ եւ խրթին ոճով, վասն որոյ եւ մերս բանախաւսութիւն յաճախապէս զնմանէ առնու ի կիր եւ զնա ունի ինքեան հեղինակ եւ վկայ: Ուրեմն նոյն Սուրբն Դիոնիսիոս ասէ ի գիրս եկեղեցականի քահանայապետութեանն, թէ՛ Այսմ փառաւորելոյ եւ վերագունի երրորդութեանս կամք ոչ այլ ինչ էր, եթէ ոչ փրկութիւն բանաւորաց, այսինքն՝ հրեշտակաց եւ մարդկան, քանզի սոքա մինչ ստեղծուածք գոլով եւ բաղադրեցեալք ըստ գոլոյն, իբր

օտարացեալք եւ հեռացեալք են ի միութենէ եւ ի պարզութենէ պատճառի եւ ստեղծողին իւրեանց. եւ նորա կամքն այս է միշտ՝ զի զսոսա ի բաղադրութեանց եւ յօտարութեանց փրկեսցէ եւ առ յիւր պարզ միութիւնն միաւորեսցէ: Իսկ այս գունի եւ ամենասրբոյ երրորդութեանս մինչ կամք այս էր, զի զբանաւոր ստեղծուածս փրկեսցէ յօտարութենէ եւ միաւորեսցէ ընդ իւրումն պատրողութեան, վասն որոյ աւանդեաց զսրբազան աւանդութիւնս զայս, նախ հրեշտակաց եւ ապա մարդկան: Ջրահանայապետութիւնն ասեմ եւ զառիթն աստուածանմանութեան, որով աստուածացեալ եւ բարետեսակք լեալք ընդ ծայրագոյն եւ ընդ ծայրագունի բարւոյն եւ ընդ ամենափարելոյ Աստուածութեանն միանամք: Քանզի Աստուած թէպէտ ըստ անձառելոյ բարերարութեանն ունի զզանազան եղանակս, որովք միշտ նախախնամէ զարարածս, զորս ինքն զիտէ, սակայն յառաջ էած եւ զայս անհամեմատ եղանակս, որ զեր ի վերոյ է, քան զամենայն, որ ոչ է հասարակ արարածոց, այլ միայն բանաւորաց. եւ այն եւս յատկապէս հաւատացելոցս քրիստոնէից, որոյ եւ զդրականութիւնն ի յանուանէից, որոյ եւ զդրականութիւնն ի յանուանէն եւս կարես իմանալ. զի կոչի աստուածացուցիչ. զինչ մեծագոյն միաւորութիւն, քան զաստուածանալն. զի Աստուած միշտ փառաւորեալ եւ երանեցեալ գոլով՝ ընդ իմա միաւորեցեալքն եւ աստուածացեալքն ի հարկէ ընդ նմին երանին եւ փառաւորին յաւիտեան: Որ եւ այս իսկ վախճան եւ դիտաւորութիւն քահանայապետութիւն հրեշտակաց եւ մարդկան, այսինքն՝ մաքրել յօտարութենէ, լուսաւորել եւ կատարելագործել եւ ընդ ծայրագունի քահանայապետին Աստուծոյ միաւորել: Որպէս եւ նոյն սուրբն Դիոնէսիոս ասէ, թէ՛ եւ նոյն ունելով զօրութիւն, զի մի է, որում ամենայնքն ցանկան եւ փափակին միանալ: Բայց սակայն այժմ ոչ միապէս հաղորդիմք Աստուծոյ, մեք եւ հրեշտակք, եւ ոչ միապէս կատարեմք զխորհուրդ քահանայապետութեան. զի ըստ նոյնոյ սրբոյն զերագարդից եւ երանելեացն հրեշտակաց կատարմունք աննիւթ եւ իմանալի. իսկ մերս՝ նիւթաւոր եւ զգալի, զի մերս արարողութիւն ի ձեռն նիւթոց եւ զգալի նշանակաց կատարի. որպէս ի ձեռն մեռնի, գրոյ, հացի եւ զինւոյ, եւ մարմնական զարդուց, եւ այլոց այսպիսեաց: Նոյնպէս նոցայն անմարմնապէս եւ աներեւութապէս, իսկ մերս մարմնապէս եւ երելապէս: Նոցա միայն ներքուստ մտաց իմացմամբ լուսափայլէ աստուած, իսկ մեզ արտաքուստ ի ձեռն զգալի նշանաց եւ գրոց աւանդութեանց: Նոցա աւանդութեան էութիւնն աներեւոյթ լուսափայլութիւնն, իսկ մերոյս էութիւնն՝ զիրք սուրբք եւ զգալի եղանակք: Որոյ եւ զպատճառն նոյն սուրբն ասէլ ասէ, վասն զի ոչ էր կար մերումս մտաց, թարց զգալեաց միջնորդութեան վերածիլ առ աննիւթ եւ յիմանալի տեսութիւնն. վասն որոյ ամենեցուն կատարողապետն Յիսուս մինչ կամեցաւ եւ զմեզ հաղորդս առնել այսմ շնորհի, զնոցա պարգեւեալ աննիւթ եւ իմանալի խորհուրդն մեզ գրովք եւ զգալի նշանակօք պարգեւեաց. Որպէս զի ըստ կարողութեան մտաց մերոյ ի ձեռն զգալեացս վերածիցէ ի յիմանալիսն, ի ձեռն նիւթականացս յանիւթսն. ի ձեռն երկրականացս ի յերկնայիսն. եւ ի ձեռն մարդկայնոցս յաստուածայինսն: Ըստ այնմ, թէ՛ այժմ տեսանեմք իբրեւ հայելի օրինակաւ, այլ յայնժամ դէմ յանդիման, եւ այլն: Քանզի զոր ինչ պարգեւէ նոցա ի ներքուստ, եւ լուսափայլէ աներեւութապէս զշնորհս իւր մշտապէս եւ զարդարէ զքահանայապետութիւնս նոցա ըստ պատուականութեան էութեան նոցա, զնոյնս եւ մեզ պարգեւէ զգալապէս ըստ զգալի էութեան. ուր կատարումն զաւանդութիւն քահանայապետութեանն իւրեանց, նոյնպէս եւ մեզ պարգեւեաց զբարեյարմար կայան մի զսուրբ եկեղեցիս, ուր կատարեմք եւ զմերս քահանայապետութիւն: Արար զնոսա ի յեննեակ տառս եւ որոշեաց ի յերիս կարգս քահանայապետութեան, այսինքն՝ վերնագոյնք, որք են սերօբէք, քերօբէք եւ Աթոռք. որք են համակարգի եւ անմիջոց մերձաւորք Աստուծոյ: Միջինք, որք են տէրութիւնք, իշխանութիւնք եւ զօրութիւնք, որք նոյպէս են համակարգ, եւ ի ձեռն վերնոցն հաղորդք Աստուծոյ: Եւ ստորնագոյնք, որք են պետութիւնք, հրեշտակապետք եւ հրեշտակք. որք նմանապէս գոլով համակարգ, ի ձեռն միջնոցն հաղորդին վերնոցն եւ Աստուծոյ: Ըստ այսմ եւ զմերս քահանայապետութիւն որոշեաց ի յիննեակ աստիճան եւ ի յերիս կարգս, այսինքն՝ վերնագոյնք, որք են եպիսկոպոսունք, որք անմիջոց մերձաւորք են աստուծոյ եւ կամ նորին փոխանորդի քահանայապետին: Միջինք, որք են քահանայք, որք ի ձեռն վերնոցն հաղորդին, եւ յետինք, որք են պաշտօնեայք, որք ի ձեռն միջնոցն հաղորդին վաերնոցն եւ Աստուծոյ: (Եթէ կամիս, զզանազանութիւնս աստիճանից ասա): Քանզի Աստուած որպէս գոլով մի կատարողապէտ եւ ծայրագոյն գաաթաթ ամենայնից քահանայապետութեանց նոցին, միշտ տայ զլուսափայլութիւնս նոցա ըստ կարողութեան իւրաքանչիւրոցն, եւ հաղորդէ զամենայնսն շնորհաց իւրոց, որում փափակին միշտ, նոյնպէս եւ նոյն կատարողապետն Յիսուս ըստ օրինակի կատարողապետութեանն իւրոյ, պարգեւեաց մեզ մի կատարողապետ եւ զազաթ ամենայն քահանայապետութեանս մերում զփոխանորդն ինքեան զսրբազանկատար կաթողիկոսն, որ տաց ամենայնից եկեղեցականաց ըստ իւրաքանչիւրոցն կարողութեան զաշտիճան, զշնորհս եւ զպարգեւս հոգեւորականս: Եւ որպէս կատարողապետն Յիսուս, ոչ միապէս հաղորդէ զանմարմինն իւրում կատարելութեանն, այլ մերձակայիցն առաւել եւ անմիջապէս, եւ ի ձեռն նոցա յետնոցն, եւ այսպէս կարգաւ մինչեւ յետինսն ծաւալէ զշնորհս լուսափայլութեանն ըստ կարողութեան իւրաքանչիւրոցն, նմանապէս եւ օրինակ եւ փոխանորդ նորին

մերս քահանայապետ, Նախ մերձակայից եպիսկոպոսաց, եւ ի ձեռն նոցա քահանայից եւ ի ձեռն նոցա հուսկ հետնոցն ծաւալէ զշնորհս հոգեւորս ըստ կարողութեանցն:

Դարձեալ՝ որպէս ի նոցանէ ոմանք մաքրիչք ներքինքն, ոմանք լուսաւորիչք, որպէս միջինքն, եւ ոմանք կատարելագործք, որպէս վերինքն: Եւ ինքն Յիսուս գոլով ամենեցունց կատարողապետ, նոյնպէս եւ է մերս ոմանք մաքրիչք, որք են սարկաւագունք, որք ուսուցանելով զաշխարհականսն, մաքրեն ի մեղաց եւ յաշխարհէ ածելով սա քահանայսն, եւ ոմանք լուսաւորիչք, որք են քահանայապետքն, որք լուսաւորելով զժողովուրդսն եւ զշնորհածնեալսն մկրտութեամբ եւ հաւատով ածեն առ եպիսկոպոսունսն: Եւ ոմանք կատարելագործի, որք են եպիսկոպոսունքն, որք կատարելով զլուսաւորեալսն առնեն քահանայ եւ ածեն առ Աստուած եւ առ քահանայապետն: Քանզի նորաեկքն ի հաւատս, նախ ի ձեռն դռնաբացից, ընթերցողաց եւ սարկաւագաց ածին առ քահանայսն, եւ ապա ի ձեռն քահանայից առ եպիսկոպոսն: Իսկ եւ մերս կատարողապետ՝ օրինակ եւ փոխանորդ նոյնոյ կատարողապետին Յիսուսի, քահանայապետն մեր: Քանզի կատարողապետն Յիսուս որպէս ի յերկինս քահանայապետութիւնս նոցա զարդարէ աննիւթապէս եւ կարգաւորէ ի փառս իւրոյ Աստուածութեանն, յորոց միշտ փառաւորի, նմանապէս նոյնն եւ յերկրի զմերս քահանայապետութիւնն ի ձեռն փոխանորդին իւրոյ նիւթականօք եւ զգալի նշանակօք զարդարէ եւ կարգաւորէ դարձեալ ի փառս իւրոյ Աստուածութեանն: Ջոր օրինակ՝ ետ նոցա զաներեւոյթ վայելչութիւնս եւ զգեղեցկագարդ պայծառութիւնս, ետ նոյնն եւ մեզ գերեւելի գեղեցկութիւնս եկեղեցւոյ պէսպէս զարդուց: Փոխանակ իմացաբար բաշխման հոգւոյն սրբոյ անդ, ետ մեզ աստ զգուշական անուշահոտութիւնս խնկոց եւ այսպիսեաց: Ըստ աննիւթականի լուսաւորութեանն նոցա, ետ մեզ աստ զնիւթականս լոյս: Ըստ մտաց տեսութեան լրման նոցին, այսինքն՝ որք օրըստօրէ առնուն զլրումն մտաց խորհրդագգած լինելով խորոցն եւ կամացն Աստուծոյ: Ընկալաք զմերս աշակերտութիւն Աստուածայնոց գրոց, որովք իրագգած լինիմք խորոցն Աստուծոյ ըստ կարողութեան, ըստ կարգաւորութեանն նոցա ունակութեանն Աստուածայնոյ, այսինքն՝ որք ըստ իւրաքանչիւր կարգի եւ կարգաւորութեան կարգեցեալք են յանիլ զԱստուած եւ զնորա աւանդեալ պաշտօնն, ընկալաք եւ մեք զսրբագան աստիճանացս կարգաւորութիւն, որք ունիմք ըստ իւրաքանչիւր կարգի եւ աշտիճանի: Եւ փոխանակ Յիսուսի հաղորդութեանն, այսիտնքն՝ որք միշտ ճաշակեն զշնորհս նորա անմարմնապէս, եւ զմայլին նովաւ, ունիմք մեք զճաշակումն մարմնոյ եւ արեան նոյնոյ Յիսուսի: Սապէս եւ զայլսն իմա: Քանզի ամենայնիւ բարեզարդութեամբ գեղեցկացուցելով զարդարեաց զմերս եկեղեցի եւ զքահանայապետութիւն ըստ նմանութեան երկնայնոցն քահանայապետութեանց: Վասն զի մի է կատարողապետն նոցա եւ մեր, որ է ամենաբարի Յիսուս, որ է պատճառ ամենայնից բարութեանց եւ պարգեւաց: Վասն այսորիկ եւ մի միայն է վախճան քահանայապետութեան նոցա եւ մեր. այսինքն՝ զի փրկիցենք յօտարութենէ եւ ի բաղադրութեանց ստեղծականաց, եւ միաւորիցենք ընդ ծայրագունի պարզութեանն Աստուծոյ, եւ Աստուածացեալք զմայլիցիմք նովաւ, որոյ յաղագաւ ելաք ստեղծեցեալք: Դարձեալ՝ ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի՝ քահանայապետութիւնն բաժանի վերստին ի յերիս, այսինքն՝ ի ճշմարտապէսն, ի խորհրդականս եւ ի յօրինականսն: Արդ՝ ճշմարտապէս քահանայապետութիւնն է երկնայնոցն էութեանց, որք գոլով զուտ անմարմինք, պարզ հոգիք եւ աննիւթ էութիւնք, ունին եւ զքահանայապետութիւնն ըստ պարունակութեան էութեանց իւրեանց. որք բոլորովիմք մաքրեալք եւ զատեալք ի յարատոյ եւ յանմաքրութենէ, ընդունին միշտ ի Յիսուսէ կատարողապետէն մերձաւորապէս զլուսափայլութիւնս իմանալապէս եւ պարզապէս թարց նիւթոց եւ զգալի նշանաց. զի ըստ նոյնոյ սրբոյն՝ ոչ յարտաքուստ

զնոսա Աստուած ի յաստուածայինն, այլ իմանալապէս եւ ի ներքս լուսափայլէ նոցա զլոյս իւր նմանացուցանէ զնոսա ինքեան ըստ կարողութեան վասն զի գերազարդիցն էութեանց գերազարդէ եւ քահանայապետութեանն աւանդութիւն, որով հաղորդին Աստուածայնոյ բարութեանն եւ է նոցա նախկին Առաջնորդ, եւ իբր քահանայապետ, սերօբէից եւ վերնոցն կարգ, որք անմիջոց մերձ եւ շուրջ գոլով Աստուածապատկանին, առնուն ի նմանէ զլուսափայլութիւնս եւ բղխեն ստորնագունիցն, եւ այսպէս մինչեւ ցհասկ յետինսն: Ըստ Եսայեայ՝ տեսի սերօբէք շուրջ իսկ՝ օրինական քահանայապետութիւնն էր օրինաց եւ հնոյ ժողովրդեանն հրէից. քանզի Աստուածապատկան բարերարութիւնն զայն երկնայնոց էութեանց սրբագան աւանդութիւնն եւ զաստուածացուցիչ քահանայապետութիւնն կամելով պարգեւիլ եւ մարդկայինս ազգի, շնորհեաց նախապէս զօրինականն քահանայապետութիւնն օրինօվք եւ պատկերօք եւ դժուարացոյց նշանօք, որք կարի եւ աննման հեռաւորութեամբ պարակցութիւն ունէր երկնայնոցն քահանայապետութեանց: Վասն զի նայացն զոստ անմարին, իսկապէս եւ իմանալապէս, որպէս ասացաք, իսկ օրինականացն քահանայապետութիւն բոլորովին մարմին, լոկ օրինակ՝ պատկերեւ զգալապէս որ ոչ ինչ ունէր զնմանութիւն աւանդութեան վերնոցն: Եւ թէ է՞ր այնպէս արար բարեգործն Աստուած, զպատճառն վերաբերէ նոյն սուրբն Դիոնէսիոս, թէ՛ վասն զի դեռեւս տղայք գոլով մարդկութեանս հուսկ, տքարք էին մտացն տեսութիւնք, ուստի ոչ կարէին միանգամայն վերահասու լինիլ եւ ընդունիլ զմիանալի խորհուրդ սրբագան աւանդութեանն երկնայնոց էութեանց. որպէս զլոյս եւ զճառագայթ արեգականն ծածկել բարւոքն առ տկար աչացն տեսութիւն: Որպէս եւ

վկայէ սուրբն Պօղոս, թէ եղէք կարօտք կաթին եւ ոչ հաստատոնոյ կերակրոյ. զի ամենայն, որ կաթնակեր է, տգէտ եւ Բանին արդարութեան, քանզի տղայ է, եւ այլն: Քանզի ի դատս օրինացն տղայամիտք էին մարդիկք, վասն այնորիկ եւ Աստուած ըստ տղայութեանն կարողութեան ետ զօրինացն աւանդութիւն, որ բոլորն մարմին էր եւ մարմնաւոր, եւ զգալի արարողութիւն, որպէս եւ սուրբն Պօղոս յայլուր ասէ, մինչ տղայն էի, իբրեւ զտղայ խորիէի, իբրեւ զտղայ խօսէի, եւ այլն: Եւ առ ժողովուրդսն ասէ. եւ ես ոչ կարացի խօսիլ ընդ ձեզ իբրեւ ընդ հոգեւորս, այլ իբրեւ ընդ մարմնաւորս, քանզի իբրեւ տղայոց զկաթն ջամբեցի ձեզ, եւ ոչ կերակուր, զի ոչ կարէիք, եւ այլն: Իսկ այն օրինաց քահանայապետութեան դիտաւորութիւնն էր ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի վերածել եւ համբառնալ զտղայացելոցն միտ առ մերս խորհրդական եւ հոգեւոր աւանդութիւն, զի վախճան եւ կատարումն նոցին էր մերս քահանայապետութիւն եւ առ սա վերաբերութիւն, որպէս եւ մերոյս քահանայապետութեան վախճան եւ կատարումն է երկնայնոց Աստուածատեսակացն քահանայապետութիւն եւ առ այն վերաբերութիւն, զոր յետոյ տեսանելոյ ենք: Եւ այն օրինաց քննադատութեան՝ նախկին, առաջնորդ եւ իբր քահանայապետ՝ էր Մօվսէս եւ որք զկնի նորին յաջորդքն, որ ի լերինն ընկալեալ յԱստուածապատկան բարւոյն աւանդեաց եւ ստորնագունից իւրոց. ըստ այնմ, թէ՛ արարսցես զամենայն ըստ օրինակին, որպէս ցուցաւ քեզ ի լերինն, եւ այսպէս ընկալեալ յԱստուծոյ աւանդելով յետնոյն, մինչեւ յուսկ յետինսն, իբր օրինակաւ եւ առակաւ առաջնորդէին զժողովուրդսն առ հոգեւորս մեր աւանդութիւն: Ըստ Պօղոսի, թէ՛ այն ամենայն առակս եւ օրինակս անցանէր ընդ նոսա, եւ այլն: Իսկ խորհրդական եւ հոգեւորական քահանայապետութիւնն է մերոյս եկեղեցւոյ աւանդութիւն եւ նորոյս շնորհաց արարողութիւն եւ սրբազան խորհուրդք: Արդ՝ որպէս ասացաք, ամենայն քահանայապետութեան սկիզբն եւ աղբիւրն կենաց, մի պատճառն ամենայն էից՝ ամենափառաւոր սուրբ Երրորդութիւն է ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի, յորմէ գոլն եւ բարի գոլն ամենայն էիցս է: Այս աստուածապատկան բարութիւնս եւ բնութիւնս աստուածութիւնս՝ յորմէ աստուածանալն է աստուածացելոց, զքահանայապետական զայս եղանակ ի փրկութիւն եւ առ ի յԱստուածանալ ամենայն բանականաց եւ իմանալեաց բարեգործապէս պարգեւեաց. որով իւրաքանչիւրքն ըստ կարողութեան Աստուածացեալք միաւորեսցին ընդ ծայրագունի բարւոյն Աստուծոյ: Այլ սակայն որպէս ասացաք, գերագունիցն էութեանց եւ իմանալեացն վերնոց ըստ նոցա պարգագունից էութեանց ինքն սուրբ Երրորդութիւնն՝ պարզն, ըստակն յամենայնի աննիւթն պարգեւեաց առանց միջնորդի, թարց մարմնաականի առարկացից եւ զգալեաց նշանաց, որպէս յառաջն ասացաւ: Իսկ յառաջնումն դարոջ ի տղայականումն հասակի մարդկութեանս նոյն ամենաբարի սուրբ Երրորդութիւն զայս աւանդութիւնս պարգեւեաց մարդկան ըստ տղայաբարոյ եւ ըստ մարմնաընթացի կացութեանն նոցա՝ միջնորդութեամբ լոկ մարդոյ, այսինքն՝ Մօսիսի, բոլորովին մարմնական առարկայիւք եւ զգալեօք նշանօք աննման եւ կարի պարակցութեամբ եղերաց ի իմանալեացն աւանդութեանց, որպէս ասացաւ: Նոցունց ամենայնին երկնային, եւ սոցայն (այսինքն՝ հնոյ ժողովրդեանն հրէից) ամենեւին երկրային. վերնոցն բնաւին հոգեւոր, օրինացն բնաւին մարմնաւոր. հրեշտակացն զոստ աննիւթ եւ իմանալի, հրէիցն զոստ նիւթաւոր եւ զգալի, եւ այլն: Որք ամենայնիւ աննմանք ստրկացեալք էին միմեանց: Վասն որոյ առաջինքն ժողովուրդք ի ձեռն աննմանութեանն եւ անմիջնորդ պարակցութեանն օրինաց ոչ կարացին նմանիլ երկնայնոցն եւ միաւորիլ ըստ ծայրագունի բարւոյն Աստուծոյ եւ աստուածանալ, զի անհնար իսկ էր պարակցելոցն առանց միջոցի եւ իմաւորական շաղկապի, ի ձեռն աննման եւ անհաղորդ աւանդութեանն միանալ մի. ըստ Պօղոսի, թէ՛ զի որ անհնարին էր օրինացն, որով տկարանայրն մարմնով, եւ այլն: Ապա վասն այսորիկ յետնումս ժամանակառջ ի յայրականումն հասակի մարդկութեանս, նոյն ամենաբարի կատարողապետն Աստուած զնոյն աստուածացուցիչ աւանդութիւնն պարգեւեաց մարդկան միջնորդութեամբ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի Աստուածամարդոյն ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի: Զի տարակացեալսն եւ զանհաղորդսն զերկնայինսն եւ զերկրայինսն ի մի բերեալ հաղորդեսցէ եւ իմաւորեսցէ: Քանզի որպէս Քրիստոս ըստ Աստուածութեանն էր երկնային, հոգեղէն, զուր եւ պարզ, եւ ըստ մարդկութեանն՝ երկնային, մարմնաւոր եւ բաղադրեալ, նոյնպէս եւ նովաւ աւանդեալ քահանայապետութիւնն, զոր ունիմք նորս ժողովուրդք, է երկնային եւ երկրային, հոգեւոր, իմանալի եւ զգալի: Ուրեմն որպէս Քրիստոս եղեւ միջնորդ Աստուծոյ եւ մարդկան, երկնաւորաց եւ երկրաւորաց, եւ արար խաղաղութիւն զինացեալսն եւ զդրուեալսն ի մի ժողովելով, ըստ գրոց, նոյնպէս եւ նովաւ պարգեւեալն քահանայապետութիւն եղեւ միջնորդ եւ շաղկապ երկնաւորաց եւ երկրաւորաց քահանայապետութեանցն, այսինքն՝ իմանալեացն հրեշտակաց, եւ օրինականացն հրէից նոյնոյ Դիոնէսիոս. որ ասի, թէ՛ իսկ մերս քահանայապետութիւն ի երկնաւորին եւ յօրինականին հասարակաբար միջնորդ՝ զծայրիցն բառ հարկանելով, ուրեմն հաղորդ լինելով իմանալեացն տերութեամբք, եւ ումեմն զգալեաց նշանակացն զանազանութեամբք: Վասն մերս եկեղեցւոյ աւանդութիւն եւ քահանայապետութիւն ունի յինքեան պարունակեալ զհոգեւորն եւ զմարմնաւորն, զաննիւթն եւ զնիւթաւորն, զիմանալին եւ զգալին: Յոր օրինակ՝ ի մկրտութեանն ջուրն, մեռնն, զիրին երանելի, եւ այլք երեւելի նշանքն եւ արարողութիւնքն են մարմնաւոր, նիւթաւոր եւ զգալի. իսկ անտեսանելի շնորհն, որ ծածկապէս ի ձեռն զգալեացն մաքրէ զհոգին, սրբէ զմեղսն,

լուսաւորէ զմիտն, եւ իմանալեալ զօրութեամբ կնքեալ աստուածայինսն առնէ, է հոգեւոր աննիւթ եւ անիմանալի: Այսպէս եւ զայլ խորհուրդս եւ զսրբազան աւանդութիւնս եկեղեցւոյն իմա: Վասն այսորիկ եւ սրբազան վարդապետքն զսուրբ խորհուրդսն այսպէս սահմանէն, այսինքն՝ խորհուրդքն են անտեսանելի կերպարան, եւ այլն: Զի զգալի նշանակեն եւ երեւելի արարողութիւնքն են կերպարանի, յարաբերողք եւ պատճառք անտեսանելոյ եւ իմանալոյ շնորհացն, որք տեսեալք լինին ընդունողացն խորհրդոյ եւ մերոյս քահանայապետութեան՝ նախկին, Առաջնորդ, եւ իբր քահանայապետ՝ են սրբազան առաքեալքն մեր, եւ յառաջնորդն նոցին սուրբն Գրիգոր, եւ որք զկնի յաջորդքն: Որք անմիջապէս ընկալեալք յԱստուածապատկանէն Յիսուսէ, աւանդեցին յետնագունիցս: Ապա ուրեմն ասելի է, թէ օրինակին քահանայապետութիւնն էր անկատար, մերակատերեալ, եւ երկայնոցն գերակատար. օրինականին՝ զուտ մարմնաւոր, մերս՝ մարմնաւոր եւ հոգեւոր, եւ վերնոցն զուտ հոգեւոր, եւ այլն: Դարձեալ՝ օրինականացն վախճան եւ դիտումն էր՝ համբառնալ առ մերս քահանայապետութեան, եւ մերոյս վախճան եւ դիտումն է համբառնալ առ վերնոցն իսկ նոցայն, այսինքն վերնոցն է համբառնալ եւ իմանալ առ ամենաբարի եւ ծայրագոյնս բարութիւն ամենասուրբ երրորդութեանն, որ է ամենեցունց տրտմելինա եւ փափակելին. քանզի մի է ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի, որում ամենայնին փափակին եւ ցանկան ի միանալ, այսինքն՝ Աստուած. բայց ոչ ամենայնքն միապէս հաղորդին. այլ հպագոյնքն յաւէտապէս եւ միջինքն քան զնոսա նուազ ի ծեռն նոցին. եւ այլն այսպէս կարգաւ եւ ըստ կարողութեան: Վասն որոյ նոյն ծայրագոյն բարեգործն Աստուած, որոյ կամք էր, զի զբանաւորս փրկելով յօտարութենէ միաւորեցէ իւրումն բարութեան, յառաջ էած զայս քահանայապետական աւանդութիւնս, որով փրկեցին, աստուածացին եւ հաղորդեցին բարութեան, իսկ մինչ ոչ կար ամենից միապէս հաղորդիլ, վասն որոյ օրինականացն պարգեւեաց զմարմնականն ըստ տղայաբարոյութեանն նոցա. որով կորեալք վերաբերիցին առ մերս քահանայապետութիւն, որ ընդ մարմնւորին ունի եւ զհոգեւորն: Իսկ մեզ կատարելոյս պարգեւեաց զհաղորդսն երկուցն. որով օրինականքն մեզ հաղորդիլով եւ մեք երկնայնոցն եւ հոգեւորացն հաղորդիցուք. եւ ի ծեռն նոցին ամենաբարոյ եւ ծայրագունի երրորդութեանն հաղորդիցուք ամենեքեան, ի ծեռն միջնոցն եւ վերնագունիցն: Քանզի եւ վախճան եւ կատարումն քահանայապետութեանս ըստ Դիոնէսիոսի, ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ կատարողութեան աստուածացուցանել եւ ընդ Աստուծոյ միաւորել, որպէս ասացաւ: Զի այսորիկ են ներգործութիւն եւ զործ քահանայապետութեան, այսինքն՝ մաքրել զանմաքորսն, լուսաւորել զմաքրեալսն՝ հաւատով եւ բանիւք աստուածայնովքն, եւ կատարելագործել զլուսաւորեցեալսն աստուածացուցանելով: Արդ ի յամենայնի քահանայապետութեանն հասարակապէս վերինին են կատարելագործողք, միջինքն լուսաւորողք, եւ ներքինին մաքրողք: Թէ յերկնայիսն, թէ ի նորս եւ թէ ի հինս: Բայց յատկապէս օրինականացն քահանայապետութեան էր մաքրող, եւ մերս՝ լուսաւորող, իսկ վերնոցն կատարելագործող: Քանզի օրինական քահանայապետութիւն ըստ անկատարեւ ըստ տղայասարաս բարուցն մարդկան լոկ մարմնականօք մաքրէր զժողովուրդսն թլփատութեամբ, արեամբ անասնոց, պէսպէս լուացմամբ եւ մարմնական որպիսութեամբ, որք բնաւքն մարմնականք էին եւ իբր տղայականք. զի ոչ կարէին բառնալ զմեղս, թէպէտ էին օրինակք եւ պատկերի մերոյս ճշմարտութեանն, ըստ Պօղոսի, թէ՛ քանզի ոչ կարէր բառնալ զմեղս. այլ միայն կերակրօք եւ ըմպելեօք. եւ մարմնոյ արդարութեամբ. եւ այլն: Որպէս տղայք դեռաւարժք, որք ընթեռնուն զգիրս, բայց ոչ իմանան զներքին խորհուրդն: Իսկ մերս քահանայապետութիւն է լուսաւորող, զի զինոյն մաքրեալսն մարմնական արդարութեամբ լուսաւորեաց հոգւոյ եւ մտաց արդարութեամբ: Զի յորժամ եղաք այր կատարեալ ի չափ հասակի կատարմանն Քրիստոսի, զտղայութեանն ի բաց թողեալ, այսինքն՝ զթլփատութիւն մարմնոյն թողեալ, զթլփատութիւն հոգւոյն ընկալաք եւ մտաց, զհոգիս եւ զմիտս մաքրելով եւ լուսաւորելով մկրտութեամբ: Զարին անասնոցն թողեալ, զարին գառին Աստուծոյ ընկալաք, որ բառնայ զմեղս աշխարհի. զլուացումն եւ զկերակուրն եւ զպէսպէս որպիսութիւնսն մարմնական թողեալ, զհոգւոյն լուացումն, այսինքն՝ զապաշխարութիւնն, զհոգեւոր կերակուրն զմարմինն Քրիստոսի, եւ զայլս հոգեւոր որպիսութիւնս ընկալաք, որպէս եւ Պօղոս վկայէ, թէ՛ մինչ տղայն էի, եւ այլն: Եւ յորժամ եղէ այր, զտղայութիւնն ի բաց խափանեցի: Նոյնպէս եւ զարտաքին Յիսուս գրոյն թողեալ, զմիտ եւ զդրումն ներքին իմացաք, եւ այլն: Քանզի օրէնքն իբրեւ զդաստիարակք էին մանկանց, չորս կերակրելով եւ սնուցանելով ածին ի գիտութիւն նորոյս շնորհաց՝ ըստ Պօղոսի: Նոյնպէս եւ նորոյս աւանդութիւնն լուսաւորելով զմաքրեալսն յօրինաց կատարեալ հաւատով. եւ ծանուցանելով զծածկեալ խորհուրդսն ի սկզբանէ ի գիրս սուրբս. վերածէ ի յերկնայնոցն գերկատարելութիւն, եւ ապա նոքա զամենայնսն ի մի բերեալ ըստ ինքեանց կատարելագործեն եւ Աստուածացուցանեն միաւորելով ըստ փափակելւոյն ամենեցունց: Դարձեալ՝ եւ իւրաքանչիւր քահանայապետութիւն ունի զայս աւանդութիւնս, այսինքն՝ մաքրել, լուսաւորել եւ կատարելագործել, բայց ոչ միապէս եւ նոյնպէս քանզի ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի՝ երկնայնոցն էութեանց ասի մաքրիլ, լուսաւորիլ եւ կատարելագործիլ, ոչ որպէս մերս, այլ այլիմնապէս: Զի ասեմք նոցա ունիլ զմաքրումն, ոչ ընդ մեզ յան սրբազան աղտոյ եւ շաղախմանց ազատելով մաքրիլ, եւ ոչ որպէս նիւթական զնորմանց եւ մարմնական

սխալմանց ընդունակք եղեալք, զի այսպիսիք մեզ պատկանին, այլ նոքա յամենայն նուաստութենէ եւ ի վատթարութենէ անխառնաբար բարձրացեալք, գերագոյն սրբութեամբ զկարգս իւրեանց հաստատուն եւ սերտութեամբ պահեն՝ ոչինչ գիտելով զեղծումն եւ զթուլութիւն: Նոյնպէս եւ լուսաւորիլ ասին. ոչ ի զգալի նշանաց, եւ ի նիւթական գրոյ եւ բանից ստանալով զգիտութեան լոյս, որպէս մեք, այլ որպէս ամենայնիւ աննիւթ գիտութեամբ ի գերագոյն լուսոյն լցեալք, զեղեցկագործամենաերանելի տեսութեամբն Աստուծոյ զմայլեալք, եւ Յիսուսի հաղորդութիւնն արժանաւոր լեալք. ոչ պատկերօք եւ զգալեօք նշանակօք, որպէս մեք, այլ որպէս ճշմարտապէս հպեալք ի նա նախկին եւ թարց նիւթոյ հաղորդութեամբ վայելեալք: Նոյնպէս եւ ասին կատարելագործիլ, ոչ որպէս զանազան գրոց աւանդութեամբք եւ նորաստաց լուսաւորութեամբ, այլ գերագոյն եւ առաջին միաւորութեամբն աստուածայնոյ լնանքն, եւ ի նոյն Աստուածապատկանէն սրբազնագործին ի նոյնն ձկտելով ըստ կարգի եւ ըստ կատարողութեան. եւ ըստ անիւթ եւ իմացական զօրութեանն իւրեանց որպէս արժանն է ի տեսութիւն Աստուծոյ մատուցեալք կատարելագործին եւ զմայլին: Քանզի աստուածապատկանին լուսոյ եւ շնորհաց հաղորդութիւնն եւ լուսափայլութիւնն, զոր ընդունին ըստ կարողութեան, ասի նոցա, մաքրութիւն, լուսաւորութիւն եւ կատարելութիւն. զանգիտութիւնն ի բաց մաքրելով եւ լուսաւորելով խորհրդագգածութեամբ, զմիտսն նոցա մաքրելով լուսափայլէ զայն յառաջն ոչ ունէին. եւ զնոյնն կատարելագործէ նոյնով լուսափայլութեամբ, յորժամ կատարելապէս առնէ գիտութեամբ իւրոցն խորհրդոյն: Որպէս եւ զխորհուրդ տնօրէնութեանն Քրիստոսի ոչ գիտելով տարակուսէին, իսկ մաքրեցան, լուսաւորեցան եւ կատարելագործեցան, յորժամ ուսան ի նոյնոյ կատարողապետէն Յիսուսէ եւ այլն:

Իսկ մերս քահանայապետութիւնն ոչ այսպէս, այլ գոյ յատկապէս եւ արդիւնաւորապէս մաքրումն, լուսաւորումն եւ կատարելագործումն, քանզի նախապէս եպիսկոպոսունքն կատարելագործին ի նախկին քահանայապետէն, որ է պատկեր եւ յաջորդ Յիսուսի քահանայապետին, եւ ապա կատարելագործէին զքահանայսն հաղորդս առնելով Յիսուսի հաղորդութիւնն ինքեամբ մերժենալով: Նոյնպէս եւ քահանայապետքն լուսաւորէն զսարկաւազունս բանիւ եւ գրովք Աստուածայոց ածելով ի կատարելութիւն: Իսկ եւ սարկաւազունքն մաքրեն զանմաքուր եւ զանխաւար խառնիճաղանճսն խրատով եւ հաւատալեօք, եւ ածեն ի լուսաւորութիւն մկրտութեան եւ հաւատոյն: Վանսն զի սարկաւազացն է պաշտօն եւ գործ մաքրելոյ զանհաւատսն եւ զանհաղորդսն եկեղեցւոյ, զորս ուսուցանելով եւ ծանուցանելով զզօրութիւն հաւատոյս եւ զշնորհս մկրտութեանն պարտին նոքա ածել ի քահանայն, զի լուսաւորեսցին մկրտութեամբ: Նոյնպէս եւ քահանայիցն է պաշտօն եւ գործ լուսաւորելոյ զմկրտեալսն եւ զհաղորդեալսն եկեղեցւոյ՝ գրովի սրբովք եւ հոգեւոր վարդապետութեամբ եւ վերածննդեամբ. եւ ածել առ եպիսկոպոսն, զի կատարելագործիցի: Եւ ապա եպիսկոպոսացն է պաշտօն եւ գործ կատարելագործելոյ զլուսաւորեցեալսն օծմամբ սրբոյ մեռնին, եւ ածել առ քահանայապետն, զի կատարագործեցեալք աստուածացին: Սակայն վերինին ըստ ինքեանց յատուկ պաշտամանն կարեն եւ զներքնոյն պաշտօնսն կատարիլ, այլ ոչ ներքինքն զվերնոցն. քանզի եպիսկոպոսունքն կարեն կատարելագործիլ, լուսաւորիլ եւ մաքրիլ, եւ քահանայքն կարեն լուսաւորիլ եւ մաքրիլ այլ ոչ կատարելագործիլ. նոյնպէս եւ սարկաւազունքն կարեն մաքրիլ. այլ ոչ լուսաւորիլ եւ կատարելագործիլ: Ջայտոսիկաւ ի սրբազան խորհրդոյն ուսանիլ կարենք, զի է յեօթանց խորհրդոյն, զոչ կարէ կատարիլ սարկաւազն. վասն զի ոմանք քահանայիցն են պաշտօնք, եւ ոմանք եպիսկոպոսաց: Այլ զի սարկաւազացն մաքրիլն այն է, զի զարժանին մկրտութեան եւ հաղորդութեան եկեղեցւոյ, եւ զընդունակն հաւատոյ խրատել, յորդորել, բաժանել ի յանպրժանից եւ յանհաւատիցն, եւ ածել յեկեղեցին առ քահանայն ի լուսաւորութիւն մկրտութեան: Իսկ մկրտութիւնն, որ է կատարեալ մաքրութիւն եւ լուսաւորութիւն իսկ, քահանայից է պաշտօն: Ընդ նմին եւ ապաշխարութիւնն, վերջին օծումն եւ պսակն, որք են մաքրութիւնք, են քահանայից պաշտօնք, այլ ոչ սարկաւազաց: Իսկ դրոշմն քահանայական եւ այլ կարգք, օծումն, սրբազնագործութիւն սեղանոյ եւ այլոցն, եւ եպիսկոպոսաց պաշտօնք, որք են կատարելագործութիւնք, զորս ոչ կարէ կատարել քահանայն: Եւ թէպէտ սրբազան հաղորդութիւնն (որ է կատարելագործութիւն) եւս վիճակաւ քահանայից, սակայն սեղանն, քահանայն ինքն, եւ նորին կարգաւորութիւնն ի յեպիսկոպոսաց կատարի եւ ապա քահանայն պարգեւէ:

Արդ՝ թէպէտ որպէս ցուցաւ իւրաքանչիւրոցն պաշտօն եւ գործ յատուկ յատուկ գոյ, սակայն ի վերնագունէն մինչեւ ի յերկնագոյնն միահամուռ մի քահանայապետութիւն ասի, թէպէտ ի յերիս կարգս որոշի եւ այս քահանայապետութեան սկիզբն եւ նախկինն է ծայրագոյն քահանայապետն, որ նա տայ ամենեցունց ըստ կարգի եւ ըստ կարողութեան զպաշտօն եւ զվիճակ. թէպէտ ոմանց ինքեամբ, որպէս եպիսկոպոսաց եւ ոմանց ի ձեռն միջնոցն, որպէս քահանայից, եւ այլոց պաշտօնէից, որոց ի ձեռն եպիսկոպոսաց տայ զկարգս նոյն քահանայապետն: Քանզի նա ունի յինքեան բովանդակեալ զամենայն կարգս քահանայապետութեան: Ջի ըստ սրբոյն Դիոնէսիոսի, զի որպէս ամենայն քահանայապետութիւն, այսինքն՝ երկնայինք, օրինականք եւ խորհրդականք, զամենայն ի Յիսուս քահանայապետն տեսանեմք բովանդակեալք, նոյնպէս եւ զիւրաքանչիւրն քահանայապետութիւն ի յատուկ քահանայապետ բովանդակի: Ուստի մերս քահանայապետ ի Յիսուսէ

քահանայապետին գերակատարապետ առ լցեալ ի յինքն ունելով զամենայն կարգս եկեղեցւոյ, հեղու միշտ եւ բաշխէ առատապէս ի ստորագրեցեալսն. եւ ի մերձակայիցն եւ ապա ի ձեռն նոցա յետնագունիցն, եւ այսպէս զամենեսեան հաղորդս առնելով Աստուածայնոյ շնորհաց եւ վիճակաց, վերածէ զբնաւսն ի միաւորութիւն Յիսուսի կատարողապետին ամենայնի, որ է վախճան եւ կատարումն քահանայապետութեան: Վասն որոյ բարւոք ասաց սուրբն Դիոնէսիոս, թէ՛ մինչ Աստուածապատկան եւ ամենափառաւոր սրբոյ երրորդութեանն կամք այս էր, զի բանաւորքս փրկկեցեալք յօտարութեանց՝ աստուածացին եւ միաւորեցին ընդ միոյ եւ ծայրագունի պարզութեանն եւ բարութեանն իւրոյ, վասն որոյ պարգեւեաց գեղեցիկ եւ աստուածացուցիչ աւանդութիւնս. որ զբնաւորս ազգ մաքրելով, լուսաւորելով եւ կատարելագործելով միաւորէ ըստ կատարելագործին Աստուծոյ: Եւ սորին միջնորդն, մատակարարն հեղանակն եւ պատճառն, ո՞վ արդեօք, եթէ ոչ տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս, որ ի կերպարանս Աստուծոյ գոյով՝ հաճեցաւ առնուլ եւ զմերս կերպարան, եւ եղեալ ճշմարիտ քահանայապետ եւ հեղանակ քահանայից՝ պարգեւեաց զինքն ի վերայ խաչին, եւ զմեղս, եւ զանմաքրութիւնս օտարացելոցս յԱստուծոյ մաքրեաց, լուսաւորեաց լուսովն աստուածայնով զամենայն մարդ ըստ Յօհաննու, եւ կատարելագործեաց զամենայնսն ի մի հաւաքելով եւ ընդ յինքն միաւորելով, եւ հաղորդեաց իւրոյ Աստուածեղէնն բնութեան: Վասն որոյ ասացսրբազան Պօղոս, մի է Աստուած, եւ մի միջնորդն Աստուծոյ եւ մարդկան, Յիսուս Քրիստոս: Որ եւ նոյն քահանայապետն մեր Քրիստոս պահեսցէ զ քահանայապետնս, զ քահանայս եւ զամենայն պաշտօնեայս եկեղեցւոյ իւրոյ հանդերձ ամենայն ժողովուրդք եւ ուխտիւք մանկամբք ի հաստատութեան, ի խաղաղութեան եւ ի հաճոյս իւրոցն կամաց, եւ ի դադարիլ խորհրդականի քահանայապետութեանս, միաւորեսցէ ընդ երկնայնոցն քահանայապետութեանց, ընդ յորս համաձայանեալք փառաւորեսցուք միշտ զբարեգործողն ամենայնի յաւիտեզանս. Ամէն: